

9 juni 1959

U 5660/59 - C 46 - P1/PS9.

P # 9729/17

GEHEIM

Land: Italië.
Onderwerp: Paus JOANNES.

Referenties:

Datum van
waarneming: Eind april 1959.

Bron: Betrouwbaar, met goede contacten in Vaticaanse
kringen.

Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

Italië

PAUS JOANNES**GEHEIM**

Na de bijna overdreven populariteit van Paus JOANNES in de eerste maanden is thans een reactie binnen Curie en hofkringen begonnen en van zijn populariteit is niet veel meer over.

Een voorbeeld uit vele: de aartsbisschop van Parijs, kardinaal FELTIN, had geruime tijd geleden de Paus laten vragen of hij de aangelegenheid van de priester-arbeiders mocht komen bespreken. Dit is uitgelopen op een pijnlijke situatie. In zijn rapport had de Franse kardinaal de visie van het Franse episcopaat gegeven. Maar de Paus heeft hem laten antwoorden, dat het rapport de indruk wakte tot de ex-Nuntius van Parijs in plaats van tot de Paus van Rome gericht te zijn. Hierop meldde kardinaal FELTIN zich ziek en zijn bezoek is tot nu toe nog steeds uitgesteld. De Fransen hadden waarschijnlijk te veel en te hoge verwachtingen en zagen in de nieuwe Paus een "Franse Paus". Vandaar nu een groeiende teleurstelling.

Ook binnen het Vaticaan is een reactie begonnen, met name onder die persoonlijkheden, die onder het vorige pontificaat leidende functies en grote invloed bezaten, zoals b.v. kardinaal CANALI. De benoeming van kardinaal GIOBBE tot Legaat bij de Orde van Malta heeft verwondering gewekt. Met één gebaar heeft de Paus - door het benoemen van een absolute buitenstaander, bovendien een persoonlijke vriend van hem - alles wat tot nu toe gedaan was ongedaan gemaakt: van de kardinalen-commissie en van CANALI's intrigues ten aanzien van de Orde is opeens geen sprake meer.

Buiten het Vaticaan, in katholieke politieke kringen, heerst grote verdeeldheid ten aanzien van het optreden van de Paus. Door het decreet van

het Heilig Officie, waarbij de samenwerking met communistische of verwante organisaties verboden werd, werden tal van leidende figuren rechtstreeks getroffen. Uiterst komisch is het verhaal inzake GRONCHI. Zijn linkse ideeën en zijn onzichtbaar, doch des te merkbaarder "meedoen" vonden bij de nieuwe Paus geen genade. GRONCHI had logischerwijze meteen na de Pauskroning contact laten opnemen, teneinde als President van Italië als eerste staatshoofd een officieel bezoek aan het Vaticaan te kunnen brengen. De zaak verliep moeilijk, daar aan de ene kant de Paus ronduit "anti-GRONCHI" is en daar GRONCHI om prestige-motieven enkele "eisen" stelde. Een daarvan was, dat de Paus persoonlijk het gebruikelijke tegenbezoek aan het Quirinaal zou brengen. (PIUS XII bracht in december 1939 een bezoek aan de Italiaanse koning - als tegenbezoek na de officiële audiëntie, eerder dat jaar, van de koninklijke familie). De Paus weigerde beslist. Dit ontstemde GRONCHI zozeer, dat hij de "onderhandelingen" stopzette. En zo ging de 11de februari welhaast ongemerkt voorbij (de dertigste verjaardag van de Lateraanse Verdragen en uiteraard een zeer passende datum voor een staatsbezoek van de President).

Intussen had FANFANI zijn machtspositie in de Christen-Democratische Partij verloren en was de gehele links-gerichte vleugel van de D.C. het zwijgen opgelegd. GRONCHI voelde zich min of meer persoonlijk getroffen. Het niet doorgaan van het staatsbezoek en met name de weigering van de Paus om naar het Quirinaal te komen (terwijl hij minstens driemaal in de week door Rome rijdt, kerken, instellingen en privé-personen bezoekt) maakten de zaken zeer triest voor hem. Tenslotte kwam het decreet van het Heilig Officie als klap op de vuurpijl. Maar toen stelde de Paus tevens een daad, die het evenwicht weer herstelde: hij liet weten, dat hij bereid was het staatsbezoek op korte termijn te doen plaats hebben. Van een persoonlijk tegenbezoek kon niet meer worden ge-

sproken, maar toen kwam GRONCHI met een ander "verlangen". Zijn voorgangers hadden allen van PIUS XII de Orde van de "Speron d'Oro" ontvangen aan de vooravond van hun bezoek aan de Paus. Zou hij, GRONCHI, nu niet de Supreme Orde van Christus kunnen krijgen, de hoogst-bestaande pauselijke onderscheiding, die praktisch uitsluitend aan katholieke staatshoofden (en vroeger uitsluitend aan vorsten) wordt verleend? De Paus had hardop gelachen, toen TARDINI deze zaak aan hem voorlegde. Hij verleende de orde.

Intussen is het nu wel voor iedereen duidelijk, dat de "nieuwe Paus", zoals hij nog geruime tijd zal heten, niet bepaald een schertsfiguur is. Zijn gemoedelijk optreden en zijn slagvaardigheid in antwoorden en opmerkingen op audiënties plus zijn intense en oprechte vroomheid deden de verwachting, of liever de indruk ontstaan van een vriendelijke oude heer en verder niets. De werkelijkheid is ietwat anders. Hij drijft iedereen op, gunt niemand rust, bemoeit zich met alles persoonlijk, slaapt weinig, maakt enorm lange dagen en is onvermoeibaar - in tegenstelling tot zijn medewerkers. Hem beheerst enigszins het gevoel van "haast te hebben", van te moeten opschieten, juist omdat hij vast gelooft maar een paar jaar te hebben. Deze manier van werken - na de lange periode van "immobilismo" onder PIUS XII - heeft het aanvankelijk enthousiasme in brede kringen belangrijk doen bekoelen. Daar komt bij, dat de Paus met niemand pleegt rekening te houden, zoals b.v. bij benoemingen sterk tot uiting komt. Iedereen heeft te gehoorzamen en te accepteren. Zijn antwoord luidt onveranderlijk: "Heb ik niet het Pauschap aanvaard?"

Kardinaal TISSERANT, die het conclaaf volkomen domineerde en die de Paus als "zijn" "schepping" beschouwde - volgens velen niet ten onrechte - is teleurgesteld en steekt dit, volgens zijn gewoonte, niet be-

paald onder stoelen of banken. Met name politiek zou hij een meer uitgesproken "Franse koers" willen, waarin de Paus hem weigert te volgen.

Voor de leidende prelaten van het Staatssecretariaat zijn de eisen, die hun gesteld worden, niet gering. Maar hier doet zich de invloed gelden van TARDINI, die het vermogen bezit iedereen binnen enkele minuten weer te verzoenen met de nieuwe situatie.

Eind april 1959.